

dr hab. Grzegorz Gołębiowski, prof. WSFiZ
Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie
mgr Anna Melon

Tendencje upadłości przedsiębiorstw w Polsce i Irlandii w latach 2007-2010

Corporate bankruptcies in Poland and Ireland in 2007-2010

Streszczenie: *W artykule dokonano analizy porównawczej tendencji upadłości przedsiębiorstw w Polsce i Irlandii w latach 2007-2010. Analiza została dokonana na tle sytuacji gospodarek tych dwu krajów w okresie wybuchu kryzysu finansowego w Europie. Tekst zawiera prezentację sytuacji gospodarczej w Polsce i Irlandii, a także statystyki upadłości przedsiębiorstw w badanym okresie. Kończą go uwagi dotyczące skali i tempa procesów upadłościowych i wpływu na nie sytuacji gospodarczej w okresie kryzysu w porównywanych krajach.*

Słowa kluczowe: upadłość przedsiębiorstw, Polska, Irlandia, gospodarka, kryzys

Abstract: *This article provides a comparative analysis of the trends in the volume of corporate bankruptcies in Poland and Ireland in 2007–2010 in the context of the economic situation in these countries during the recent financial crisis. It first discusses the economic performance of Poland and Ireland over these years. Next, the relevant bankruptcy statistics are presented. The article concludes with some remarks on the scale and pace of bankruptcy processes, and how they were affected by the economic situation in Poland and Ireland during the crisis*

Key words: corporate bankruptcies, Poland, Ireland, economy, crisis

Wstęp

W czasie pierwszej fazy kryzysu finansowego (od połowy 2007 roku) wiele krajów na świecie uruchomiło specjalne programy wsparcia zagrożonego niewypłacalnością sektora finansowego: dokapitalizowanie banków, bezpośrednie pożyczki budżetowe dla sektora finansowego lub bezpośredni wykup nie płynnych (tzw. toksycznych) aktywów finansowych od instytucji finansowych. W kolejnej fazie rządy wielu krajów wprowadziły także programy stymulacyjne, po stronie dochodów budżetowych polegało to m.in. na wprowadzaniu ulg i zwolnień podatkowych, po stronie wydatków m.in. zwiększanie publicznego dofinansowania inwestycji (głównie strukturalnych). Niniejszy artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, jak kryzys finansowy wpłynął na tendencje upadłości przedsiębiorstw w Polsce i Irlandii. Okres analizy ob-

jął lata 2007-2010. W kilku przypadkach zastosowane zostało porównanie do roku 2006 w celu zaprezentowania zjawisk, które charakteryzowały dany okres.

Wpływ kryzysu finansowego na polską gospodarkę

Oznaki globalnego kryzysu finansowego w Polsce widoczne były od połowy 2008 roku. Wiązało się to jednak w dużej mierze z efektem psychologicznym, którego pochodną stał się kryzys płynności w sektorze bankowym. Warszawska Giełda zareagowała zgodnie z trendem światowym, tj. spadły wszystkie indeksy, w tym indeks WIG (tabela 1).

Tabela 1. Wybrane statystyki giełdowe w Polsce z lat 2006-2010

Rok	Kapitalizacja spółek krajowych	Liczba spółek	Obroty akcjami	Wartość indeksu WIG
	(mln zł)		(mln zł)	pkt
2006	437 719	284	338 696	50 412
2007	509 887	351	479 480	55 649
2008	267 359	374	331 316	27 229
2009	421 178	379	351 885	39 986
2010	542 646	400	xx	47 490

Źródło: Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Warszawa 2010.

W okresie wzrostu ryzyka na rynku finansowym pozyskanie kapitału z rynku giełdowego było bardzo trudne. Zakładane plany uplasowania nowych emisji akcji na rynku giełdowym nie zostały zrealizowane. Większość spółek, które liczyły na pozyskanie kapitału w ten sposób, wycofało się. W 2007 r. było 81 debiutów, co oznacza pozyskanie kapitału własnego (wartość nowej emisji) w kwocie 15 390 mln zł. W 2008 r. debiutów było tylko 33, w 2009 jeszcze mniej, bo 13. Wartość nowej emisji akcji spółek w 2008 r. wyniosła 3 665 mln zł. Obroty akcjami na rynku zmniejszyły się w 2008 r. w porównaniu z tym, co się działo w 2007 r. W konsekwencji zmniejszyła się w 2008 r. kapitalizacja spółek krajowych.

Przedsiębiorstwa przeżywały trudności związane z pozyskaniem kapitału. Na rynku giełdowym nie było wielu chętnych do nabywania akcji. Na rynku bankowym, ze względu na wzrost ryzyka finansowego, zaostrzono kryteria przyznawania kredytów, a także podniesiono marże. Po wzroście niepewności w następstwie upadłości banku inwestycyjnego Lehman Brothers, transakcje na rynku międzybankowym w Polsce ograniczyły się do transakcji na najkrótsze terminy, głównie *overnight*. Banki przestały zawierać umowy na lokaty o długich terminach zapadalności. Premia za ryzyko kredytowe kontrahenta zawarta w krótkoterminowych stopach procentowych była jednak dużo niższa w Polsce niż na rynku dolara amerykańskiego czy euro

i wynosiła około 20-30 punktów bazowych. Obroty na międzybankowym rynku pieniężnym uległy niewielkiemu ograniczeniu.

Wzrost liczby osób pozostających bez pracy, którzy zarejestrowali się w urzędach, nastąpił dopiero w 2009 r. (tabela 2).

Tabela 2. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 2006-2009

2006	2007	2008	2009	2010
13,9%	9,6%	7,1%	8,2%	9,8%

Źródło: Eurostat.

W kontekście opisywanych tu zdarzeń gospodarczych deprecjacja polskiego złotego w okresie występowania nasilonych objawów kryzysu była w pewnym zakresie czynnikiem łagodzącym. Pozwalało to polskiej gospodarce korzystać z dobrodziejstwa eksportu (nastąpiła poprawa konkurencyjności polskich produktów), a tym samym częściowo przejmowano pośrednio środki finansowe z programów stymulacyjnych wdrożonych w innych państwach regionu, szczególnie w Niemczech. Przykładowo podtrzymywało to popyt na nowe samochody w Polsce w drugiej połowie 2008 r. Ich nabywcami byli m.in. obcokrajowcy przyjeżdżający do Polski głównie zza zachodniej granicy.

Tabela 3. Kurs złotego wobec euro

2006	2007	2008	2009	2010
3,8959	3,7837	3,5121	4,3276	3,9947

Źródło: Eurostat.

Były również negatywne skutki takiego kształtowania się kursu walutowego. Deprecjacja złotego, która nastąpiła w II połowie 2008 i na początku 2009 r. spowodowała wzrost złotowej wartości zadłużenia wyrażonego w walutach obcych oraz – w przypadku części przedsiębiorstw – doprowadziła do dużych strat z tytułu zawartych wcześniej transakcji opcyjnych. Znalazło to odzwierciedlenie w negatywnych wynikach działalności finansowej sektora przedsiębiorstw na przełomie lat 2008 i 2009, których narastanie zostało zahamowane w II kw. 2009 r. Stało się tak dzięki relatywnie stabilnemu kształtowaniu się wyników sprzedaży i wskaźników rentowności sprzedaży.

Istotną rolę w osłabieniu złotego odegrało wyraźne pogorszenie sytuacji gospodarki węgierskiej, ukraińskiej i krajów nadbałtyckich, co spowodowało wyprzedaż większości walut regionu, w tym złotego. W ówczesnym czasie nie było w zasadzie żadnych istotnych czynników świadczących o słabości polskiej gospodarki, które mogłyby stać się przyczyną deprecjacji polskiej waluty.

Ze względu na zasygnalizowane wyżej zdarzenia polski rząd nie musiał i nie podejmował interwencji na taką skalę, jak to miało miejsce w innych krajach, szczególnie Europy Zachodniej. Między innymi ze względu na niepodjęcie działań o charakterze stymulacyjnym nie zwiększono w Polsce w tym okresie poziomu zadłużenia publicznego. Deficyt sektora finansów publicznych również nie uległ w 2008 r. drastycznym zmianom (tabela 4 i 5).

Tabela 4. Saldo sektora finansów publicznych w Polsce jako % PKB

2006	2007	2008	2009	2010
-3,6	-1,9	-3,7	-7,4	-7,9

Źródło: Eurostat.

Narastające lawinowo zadłużenie sektora publicznego obserwowane w wielu krajach Unii Europejskiej rodzi ryzyko ograniczenia możliwości wzrostu gospodarczego w średnio i długoterminowej perspektywie, gdyż może wpłynąć negatywnie na poziom konsumpcji indywidualnej oraz na poziom nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Wzrost zadłużenia musi być łagodzony przez cięcia w wydatkach publicznych, co można aktualnie zaobserwować. Niewystarczające cięcia wydatków publicznych mogą w konsekwencji prowadzić do konieczności podniesienia podatków¹.

Tabela 5. Dług publiczny w Polsce (*General Government Debt*) jako % PKB

2006	2007	2008	2009	2010
47,7	45,0	47,1	50,9	54,8

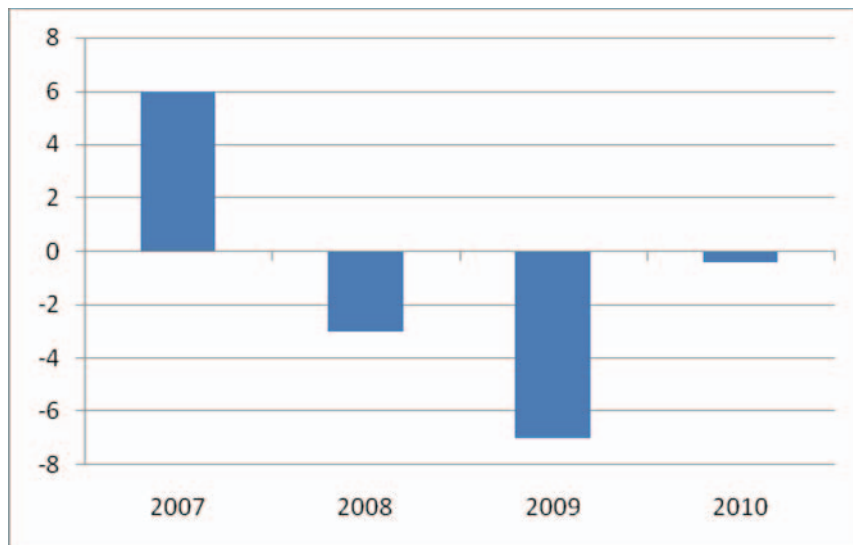
Źródło: Eurostat.

Wpływ kryzysu finansowego na sytuację gospodarczą w Irlandii

Irlandia była do niedawna liderem wzrostu gospodarczego w Europie. W latach 1986-2008 średni wzrost realnego PKB wyniósł 5,70%, przy średnim wzroście w krajach członkowskich dzisiejszej strefy euro w wysokości 2,25%. Do silnej korekty w trendzie wzrostowym doszło w roku 2008, kiedy gospodarka irlandzka znalazła się w fazie recesji².

¹ Por. G. Gołębiowski, K. Raczkowski, *Poland*, [w:] *Organized Crime and the Financial Crisis. Recent trends in the Baltic sea region*, Institute of Security & Development Policy, Sztokholm 2011.

² S. Antkiewicz, M. Pronobis, *Gospodarka w warunkach kryzysu*, CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, Warszawa, 2009, s. 119.

Wykres 1. Wzrost/spadek realnego PKB w Irlandii w latach 2007-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Europejskiej – European economic forecast – Spring 2010; Spring 2012.

Światowy kryzys finansowy miał wpływ na wszystkie gospodarki w różnym stopniu, jednak w Irlandii był bardzo dotkliwy. Przyjął tam postać skumulowanego spadku nominalnego PKB o 21% w okresie od jego szczytu w czwartym kwartale 2007 r. do trzeciego kwartału 2010 r. Spowodowało to znaczne spowolnienie gospodarki irlandzkiej.

Po relatywnie długim okresie nadwyżek bieżących, ostatnia w 2007 r., w latach 2008-2010 odnotowywany był deficyt. Znaczna część tego deficytu budżetowego miała charakter strukturalny, dlatego stymulowanie wzrostu gospodarczego przez irlandzki rząd na własną rękę nie wystarczyło do przywrócenia równowagi fiskalnej. Ponadto jednorazowe koszty dokapitalizowania systemu bankowego spowodowały, że ogólny deficyt budżetowy z 14,5% PKB w 2009 roku wzrósł do 32% PKB w 2010 roku.

Gospodarka irlandzka wchodziła w okres spowolnienia, zanim światowy kryzys finansowy zaczął oddziaływać na gospodarki innych krajów³. Już w 2007 roku doszło do nagłego spadku dynamiki inwestycji, co spowodowało zakłócenia w przebiegu cyku koniunkturalnego, nagłego wzrostu bezrobocia i od 2008 r. spadku PKB, podczas gdy za początek kryzysu w Irlandii uważa się trzeci kwartał 2007 roku.

³ S. Antkiewicz, M. Pronobis, *Gospodarka w warunkach kryzysu*, CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, Warszawa, 2009, s. 227.

Tabela 6. Dług publiczny i stopa bezrobocia w Irlandii w latach 2006-2010

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Dług publiczny (general government) jako % PKB	24,7	24,9	44,4	65,2	94,9
Stopa bezrobocia w %	4,4	4,6	6,3	11,8	13,6

Źródło: Statistical Yearbook of Ireland 2011, Stationery Office, Dublin, październik 2011

Pomimo spadku indeksu giełdowego na rynku kapitałowym, w Irlandii obroty akcjami i kapitalizacji pozostały na wysokim poziomie.

Tabela 7. Wybrane statystyki giełdowe w Irlandii z lat 2006-2010

Rok	Kapitalizacja spółek krajowych (mln €)	Liczba spółek	Obroty akcjami (mln €)	Wartość indeksu ISEQ®
2006	127 452	68	894 021	9 408,12
2007	92 807	73	1 719 288	6 934,35
2008	109 634	69	2 519 962	2 343,27
2009	124 054	64	2 287 134	2 974,93
2010	129 179	59	2 115 038	2 885,10

Źródło: Annual Statistical Report 2010, Irish Stock Exchange

Problemy w gospodarce irlandzkiej spowodowane były przede wszystkim bąblem spekulacyjnym na irlandzkim rynku nieruchomości. Boom mieszkaniowy, który został spowodowany agresywną akcją kredytową, doprowadził w rezultacie do spadku cen nieruchomości oraz załamania działalności budowlanej, a w konsekwencji spowodował poważne straty w irlandzkim systemie bankowym. To z kolei przyczyniło się do kryzysu gospodarczego i fiskalnego. Warto wspomnieć, że ilość oddanych mieszkań w 2006 roku wyniosła 93,4 tys., podczas gdy w Polsce w tym samym czasie wyniosła 115,3 tys., (populacja Polski ponad 8-krotnie przewyższa populację Irlandii).

Spadek produkcji przemysłowej w 2009 r. (o 5,3%) był niższy od spadku dochodu narodowego (PKB obniżył się o 7,6%). Wystąpiły jednak spore różnice w rozwoju poszczególnych branż. Dobrze rozwijał się przemysł chemiczny (+24,6%), a w nim branża farmaceutyczna (+24,7%) tradycyjnie mająca charakter proeksportowy. Na drugim biegunie była z kolei branża komputerowa (-41,1%), która z jednej strony ucierpiała z powodu przeniesienia znacznej części swojego potencjału produkcyjnego za granicę (m.in. DELL przeniósł produkcję ze swoich zakładów z Limerick do Łodzi) oraz zmniejszającego się popytu wewnętrznego. W 2010 roku produkcja przemysłowa wzrosła (o 12,4% w lipcu w porównaniu do lipca 2009 r.) zachowując jednocześnie występujące w roku poprzednim dysproporcje w rozwoju poszczególnych branż⁴.

⁴ M. Haladyj, K. Maryl, *Informacja dotycząca rezultatów działań antykryzysowych podejmowanych w wybranych państwach świata oraz ich wpływu na dynamikę sektorów gospodarki i perspektywy współpracy z Polską*, Publikacja Ministerstwa Gospodarki, Warszawa, 2010, s. 22.

Załamanie irlandzkiego budownictwa było kłopotem dla gospodarki irlandzkiej, ale także rzutowało na drastyczne ograniczenie zapotrzebowania na usługi budowlane świadczone w Irlandii przez polskie firmy (w praktyce wycofały się one z tego rynku), ograniczenie liczby polskich obywateli mieszkających w Irlandii i pracujących w sektorze budowlanym (część z nich powróciła do Polski) oraz ograniczenie importu z Polski materiałów i artykułów budowlanych (np. import stolarki budowlanej zmniejszył się w 2009 r. o ponad 50%, a w I półroczu 2010 r. o kolejne 20%).

Kryzys na rynku bankowym utrzymywał się, dlatego spadła ilość kredytów udzielanych przez irlandzkie banki oraz zaostrożono wymagania wobec kredytobiorców (podobnie jak w Polsce). Recesja doprowadziła też do gwałtownego wzrostu bezrobocia, który wzrósł z 4,6% w 2007 roku do 13,6% w 2010. Biorąc pod uwagę, że wzrosła liczba emigrantów, średni spadek zatrudnienia wyniósł 12%.

Rząd irlandzki przyjął trzy podstawowe cele, między innymi: poprawę systemu bankowego, przywrócenie wzrostu gospodarczego oraz osiągnięcie stabilności fiskalnej. Skala załamania gospodarczego i finansowego była jednak na tyle duża, że w listopadzie 2010 roku rząd Irlandii zgłosił się do Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Unii Europejskiej o pomoc finansową. Irlandia wynegocjowała pomoc finansową w wysokości 85 mld euro (w tym 17,5 mld euro z wkładu własnego Irlandii). W lipcu 2011 r. przywódcy UE zgodzili się na obniżenie stopy procentowej oraz na przedłużenie terminu płatności z tytułu pożyczek unijnych przewidzianych dla Irlandii w ramach programu. Decyzja ta oznaczała znaczne oszczędności dla irlandzkich podatników i przyczyniła się do zmniejszenia zadłużenia publicznego kraju⁵. Wprowadzono też rządowy program oszczędnościowy, zakładający 14,6 miliardów euro, co stanowi 9,3% wartości PKB z 2010 roku, wiążący się z dalszymi cięciami budżetowymi i oszczędnościami. Natomiast na wzrost bezrobocia i spadek PKB w II kwartale 2008 r., rząd Irlandii zareagował gwarancjami dla sektora bankowego przekraczającymi kilkakrotnie roczny PKB Irlandii oraz opublikowaniem planu stymulującego gospodarkę (*Buliding Ireland's Smart Economy: A Framework for Sustainable Economic Renewal*). Kluczowe elementy planu stanowiły:

- stabilizacja finansów publicznych i usprawnienie konkurencyjności,
- wspieranie bezrobotnych, irlandzkiej przedsiębiorczości i międzynarodowych firm,
- wzrost nakładów finansowych na sektor badań i rozwoju,
- wspieranie innowacyjnych produktów i usług, które pozwoliłyby na powstanie setek dobrze prosperujących irlandzkich firm,
- rozwijanie infrastruktury polepszającej jakość życia i zwiększającej konkurencyjność kraju,
- wdrażanie działań sprzyjających środowisku naturalnemu. Odchodzenie od tradycyjnych źródeł pozyskiwania energii w kierunku

⁵ http://ec.europa.eu/ireland/economy/irelands_economic_crisis/index_en.htm, 28.01.2013.

energii odnawialnej. Promowanie przedsiębiorczości przyjaznej środowisku⁶.

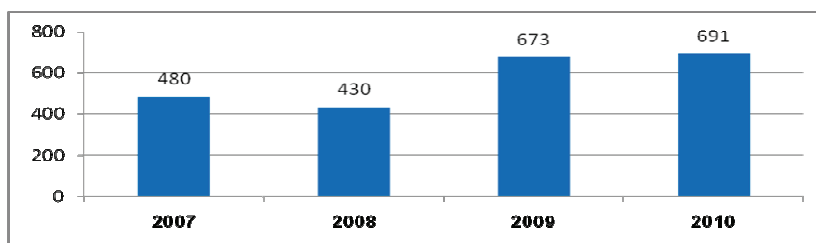
Zaproponowany program miał służyć odbudowie gospodarki, która miała się stać tzw. gospodarką inteligentną – *smart economy*.

Tendencje upadłości przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2010

W Polsce w 2007 roku, mimo negatywnych nastrojów na rynkach europejskich i światowych, liczba upadłości firm systematycznie spadała, było ich o ponad 20% mniej niż w 2006.

Tabela 8. Liczba oraz tempo zmian upadłości polskich przedsiębiorstw w latach 2007-2010

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Ogłoszone upadłości ogółem	648	480	430	673	691
Tempo zmian	-	-26%	-10%	57%	3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Euler Hermes - Global Macroeconomic and Insolvency Outlook Q3 2012.

Rozkład liczby upadłości w 2007 roku na obszarze całego kraju nie był równomierny, miał na to wpływ przede wszystkim zróżnicowany poziom rozwoju ekonomicznego poszczególnych województw.

Za sektor polskiej gospodarki najbardziej dotknięty zjawiskiem upadłości uznano produkcję. W branży tej od stycznia do grudnia 2007 roku odnotowano blisko 177 bankructw przedsiębiorstw. Stanowi to 37% łącznej liczby upadłości⁷. Najwięcej firm upadało kolejno w branżach: usługowej, sprzedaży hurtowej, budownictwa oraz sprzedaży detalicznej. To znakomicie odzwierciedlało ówczesny trend w gospodarce i wartość rodzimej waluty. Mocny złoty sprzyjał działalności importerów, a z drugiej strony ograniczał eksporterów.

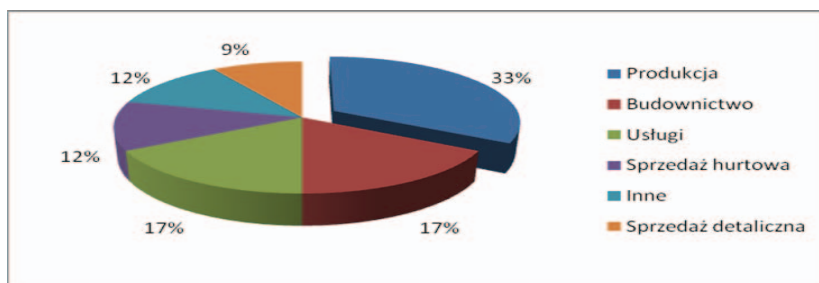
⁶ *Współczesny kryzys gospodarczy, przyczyny – przebieg – skutki*, praca zbiorowa pod redakcją J.L. Bédnarczuk, S. Bukowski, J. Misala, CedeWu.pl, Wydawnictwa Fachowe, Warszawa, 2009, s. 219.

⁷ R. Anam, *Bankructwa firm w Polsce w 2007*, <http://www.egospodarka.pl/27875,Bankructwa-firm-w-Polsce-2007,3,39,1.html>, 28.01.2013.

Pod względem rodzaju prowadzonej działalności w 2007 roku upadło najwięcej spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Stanowiły one 71% wszystkich upadłości. Wynika to z faktu, iż stosunkowo proste jest przeprowadzenie upadłości spółki kapitałowej, gdzie odpowiedzialność właścicieli jest ograniczona, zaś majątek przedsiębiorstwa dobrze zdefiniowany, co nie jest regułą w przypadku działalności gospodarczej osób fizycznych czy też spółek osobowych.

Sytuacja w Europie i na świecie pogarszała się, tymczasem w Polsce podsumowanie roku 2008 pod względem liczby przedsiębiorstw, które ogłosiły upadłość, było bardzo pozytywne. Zanotowano 430 upadłości (patrz tabela 7). Spadek wyniósł więc 10%. Oznaczało to utrzymanie się trendu spadkowego liczby upadłości z 2007 roku. Należy jednak mieć na uwadze, że dane te są konsekwencją sytuacji występującej średnio kilkanaście miesięcy wcześniej. Wynika to z jednej strony z opóźnienia w składaniu przez zarządy i wspólników tych przedsiębiorstw wniosków o upadłość do sądu, a z drugiej strony związane jest z opóźnieniem administracyjnym, tj. wydaniem przez sąd stosownego wyroku.

W 2008 roku w Polsce zanotowano 430 upadłości. W ówczesnych warunkach istotnym czynnikiem, który bezpośrednio wpływał na sytuację przedsiębiorstw, były między innymi opóźnienia płatności. Dla przykładu, na podstawie analizy średnich opóźnień płatności w poszczególnych województwach można wysnuć wniosek, iż firmy z zachodu i północy kraju, żyjąc w stosunkowo większej symbiozie z gospodarką niemiecką, szybciej odczuły recesję. Odrębnym zupełnie przypadkiem jest województwo podkarpackie. Trudności, jakie napotykali przedsiębiorcy z tego nadgranicznego województwa, to pokłosie wcześniej wprowadzanych ograniczeń w swobodnym przepływie towarów i w efekcie mniejszych obrotów polskich firm.

Wykres 2. Upadłości przedsiębiorstw w 2008 roku w podziale na branże
 Źródło: Raport grupy Euler Hermes dotyczący płynności finansowej firm w Polsce, Warszawa 2009.

Wśród firm, które ogłosiły upadłość, podobnie jak we wcześniejszych latach, najwięcej było spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Wzrosła liczba upadłości w budownictwie, z 53 w roku 2007 do 71 w 2008. Wynika to głównie z faktu, iż branża budowlana ma zawsze największe przetermino-

wania płatności, nawet w czasach prosperity. Ma na to wpływ m.in. długość procesów inwestycyjnych⁸.

Rozpatrując sytuację w branży budowlanej, w 2008 r. zanotowano 34% wzrost liczby upadłości w stosunku do poprzedniego roku. Branża budowlana ma zawsze największe przeterminowania płatności, nawet w czasach prosperity. Wynika to m.in. z wielu szczebli procesu inwestycyjnego i długości procesów inwestycyjnych⁹.

Kryzys gospodarczy i finansowy przyczynił się do gwałtownego i drastycznego wzrostu upadłości korporacyjnych w 2008 roku. Globalna recesja, która zaostrzyła się i rozprzestrzeniła na większość krajów i branż na początku 2009 roku, była najpoważniejszym spadkiem koniunktury od czasów II wojny światowej. Towarzyszyły jej niezwykle gwałtowne pogorszenie sytuacji finansowej spółek oraz trudności płatnicze, a co za tym idzie także nagły wzrost liczby upadłości¹⁰. W 2009 roku polskie sądy ogłosiły upadłość 673 przedsiębiorstw. W całym roku liczba upadłości w porównaniu do roku 2008 wzrosła o ponad połowę. Wzrost liczby upadłości był prawdopodobnie pochodną trudności rynkowych występujących w 2008 r. Najwięksi bankruci 2009 roku mieli łącznie aż trzykrotnie większy obrót niż analogiczna grupa w roku 2008. Trzydzieści przedsiębiorstw, które upadły, miało w ostatnim udostępnionym sprawozdaniu obrót powyżej 100 mln złotych. Zmienił się także ich profil na bardziej zróżnicowany – w 2008 roku aż pięć największych bankructw miało miejsce w branży spożywczej. W 2009 roku grupa ta była dużo bardziej zróżnicowana, znalazły się w niej m.in. firmy z branży tworzyw sztucznych, wyrobów mięsnych, tkanin i odzieży, artykułów elektrycznych, gumowych, AGD.

Podobnie jak rok wcześniej, w roku 2009 najbardziej zagrożoną upadłościami była branża produkcyjna (32%), potem usługowa (19%), budownictwo (13%), sprzedaż hurtowa (12%) i detaliczna (10%).

W 2009 roku najwięcej ogłoszonych upadłości dotyczyło firm zarejestrowanych na terenie województw: mazowieckiego (129), śląskiego (93) oraz dolnośląskiego (71). Pierwszy raz spowolnieniem gospodarczym na największą skalę zostało dotknięte woj. dolnośląskie. Z powodu silnie w nim reprezentowanych branż: motoryzacyjnej, stalowej i transportowej. Firmy mniejsze szybciej traciły płynność z powodu zatorów płatniczych, spadku zamówień i trudności z dostępem do kredytów – dlatego w pierwszych miesiącach wzrost upadłości przebiegał głównie w regionach mniej uprzemysłowionych. Największe, najsilniejsze firmy (głównie na Śląsku, w Wielkopolsce i na Mazowszu) radziły sobie trochę lepiej, ale i wśród nich były takie, które były zmuszone złożyć wnioski o upadłość.

⁸ *Raport grupy Euler Hermes dotyczący płynności finansowej firm w Polsce. Analiza zmian, jakie zaszły w 2008 roku*, Warszawa 2009

⁹ *Raport grupy Euler Hermes dotyczący płynności finansowej firm w Polsce. Analiza zmian, jakie zaszły w 2008 roku.*, Warszawa 2009.

¹⁰ <http://www.egospodarka.pl/48645,Wiecej-upadlosci-w-Polsce-w-2010r,1,39,1.html>, 28.01.2013.

Zwiększył się udział w statystyce upadłości spółek akcyjnych – z 30 w 2008 do ponad 60 w roku 2009. Były to zazwyczaj przedsiębiorstwa o dużej skali działalności. O tym, iż kłopoty nie omijały także największych, świadczy znaczny (przeszło trzykrotny) wzrost upadłości spółek giełdowych. Liczbowo ciągle największą grupą pod względem formy prawnej prowadzonej działalności wśród upadłych przedsiębiorstw były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością¹¹.

Warto zwrócić uwagę na skalę upadłości w analizowanym okresie, na tle ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w REGON.

Biorąc pod uwagę ogólną liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie oraz procentowy udział liczby ogłaszanych upadłości w poszczególnych latach, łatwo zauważyć, że stanowią one zaledwie niewielki odsetek ogółu funkcjonujących jednostek gospodarczych.

Na 10.000 zarejestrowanych w REGON jednostek, upadały średnio mniej niż 2 przedsiębiorstwa. Porównanie liczby upadłości do nowo zarejestrowanych firm wskazuje, że ten stosunek jest również bardzo niski. Największy udział upadłości do zarejestrowanych i nowo zarejestrowanych jednostek gospodarczych miał miejsce w 2009 roku.

Należy jednak dodać, że dane prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny wyrażają ogólną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, przy czym nie wszystkie z nich są aktywne. Na przykład w 2009 roku na ponad 3,7 mln zarejestrowanych podmiotów tylko 1,67 mln z nich było aktywne¹².

Podobnie było w roku 2010, liczba upadłości nadal rosła przy czym malała liczba przedsiębiorstw wyrejestrowanych z REGON.

W 2010 roku zdecydowana większość upadłości (67,95%) dotyczyła spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Dość istotnie zmalała liczba upadłości spółek akcyjnych (z 71 do 43 podmiotów), a także osób fizycznych samodzielnie prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Wzrosła natomiast liczba upadających spółek jawnych oraz spółdzielni. Biorąc pod uwagę formę własnościową upadłości z 2010 r. należy zauważyć, iż 61% ogółu upadłych jednostek gospodarczych była własnością krajowych osób fizycznych oraz pozostawała we własności prywatnej krajowej pozostałej. W analizowanym okresie ogłoszonych zostało 7 upadłości spółek Skarbu Państwa. Zbankrutowały ponadto 53 przedsiębiorstwa będące własnością zagraniczną. Podobnie jak w 2009 roku, największa liczba upadłości została ogłoszona w województwie mazowieckim, a także śląskim oraz dolnośląskim.

¹¹ *Raport grupy Euler Hermes dotyczący upadłości firm w Polsce w 2009 roku*, Warszawa, 2010.

¹² J. Łapiński, *Stan sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Państwowa Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011, s. 15.

Tabela 9. Skala upadłości w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów, podmiotów wyrejestrowanych oraz nowo zarejestrowanych w REGON w Polsce w latach 2007-2010

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON	3 636 039	3 685 608	3 757 093	3 909 802
Liczba ogłoszonych upadłości	480	430	673	691
% udział liczby ogłoszonych upadłości w liczbie zarejestrowanych podmiotów	0,0132%	0,0117%	0,0179%	0,0177%
Liczba podmiotów wyrejestrowanych z REGON	242 790	244 965	357 530	237 693
Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w REGON	295 033	317 954	349 656	402 005

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, Euler Hermes.

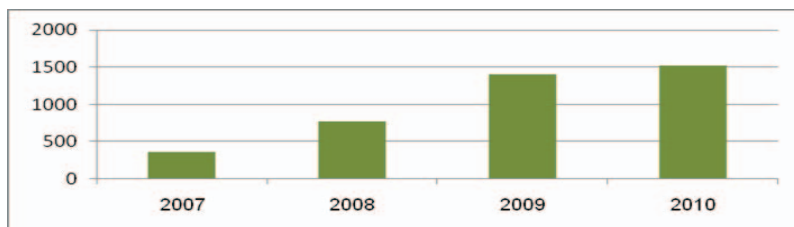
W 2010 roku wśród homogenicznych pod względem rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej upadłych przedsiębiorstw znalazły się w szczególności podmioty z branży budowlanej¹³. Upadło również dużo firm prowadzących działalność produkcyjną oraz zajmujących się sprzedażą hurtową.

Tendencje upadłości przedsiębiorstw w Irlandii w latach 2007-2010

Jak już zostało wspomniane, gospodarka Irlandii doświadczyła znacznego spadku PKB, bo ponad 20% od czwartego kwartału 2007 roku do trzeciego kwartału 2010 roku. Oznaczało to wyjątkowo niekorzystną sytuację przede wszystkim dla przedsiębiorców.

Wykres 3 pokazuje, jak przedstawiała się liczba upadłości irlandzkich przedsiębiorstw w tym czasie oraz dynamika tych zmian.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010
Ogłoszone upadłości ogółem	354	363	773	1406	1525
Tempo zmian	-	3%	113%	82%	8%

Wykres 3. Liczba oraz zmiany upadłości przedsiębiorstw w Irlandii w latach 2007-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Euler Hermes - Global Macroeconomic and Insolvency Outlook Q3 2012.

¹³ P. Antonowicz, *Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009-2010. 2-letni raport z badań*, Warszawa-Gdańsk 2011, s. 17.

W roku 2007, w Irlandii upadło najwięcej przedsiębiorstw z branży budowlanej. Spadły ceny nieruchomości, ale też zaostrzono warunki udzielania kredytów. Kryzys branży budowlanej utrzymywał się także w kolejnych latach.

W 2008 roku liczba upadłości podwoiła się w stosunku do poprzedniego roku. Dla porównania był to wzrost o 305% w stosunku do wyniku z 2004 roku. Znowu najgorsze wyniki zanotowała branża budowlana.

Dane odnoszące się do liczby przedsiębiorstw, które ogłosiły upadłość w Irlandii w latach 2007-2010, wskazują, że w 2009 roku dwa razy tyle przedsiębiorstw ogłosiło upadłość co rok wcześniej. Podobnie, tylko w pierwszym kwartale 2009 zanotowano 27-procentowy wzrost w stosunku do IV kwartału 2008.

Pierwsza połowa 2009 roku była najgorsza dla gospodarki irlandzkiej od 15 lat, ale od czerwca 2009 roku trend wzrostowy nadal się utrzymywał. Duży wpływ miał na to kontynuowany trend spadkowy PKB. Z kolei upadek wielu przedsiębiorstw, w tym również dużych firm, skutkowało zwolnieniami grupowymi. Bezrobocie w 2009 roku wzrosło o 8% w porównaniu do roku 2008. Sytuacja na rynku pracy zaczęła się poprawiać dopiero w kolejnym roku. Miała na to wpływ między innymi reemigracja obcokrajowców¹⁴, w tym Polaków, głównie pracowników branży budowlanej. Gwałtownemu wzrostowi liczby upadłości odnotowanych w 2009 towarzyszył jednocześnie spadek liczby nowych rejestrowanych przedsiębiorstw¹⁵. Między innymi ta zależność została zaprezentowana w tabeli 10.

Tabela 10. Skala upadłości w stosunku do ogólnej liczny zarejestrowanych, wyrejestrowanych oraz nowo zarejestrowanych podmiotów w Irlandii w latach 2007-2010

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010
Liczba zarejestrowanych podmiotów*	180 891	184 306	185 044	185 608
Liczba ogłoszonych upadłości	363	773	1 406	1 525
% udział liczby ogłoszonych upadłości w liczbie zarejestrowanych podmiotów	0,201%	0,419%	0,760%	0,822%
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	9 333	11 650	12 513	13 399
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	18 704	14 723	13 321	14 013

*dane nie uwzględniają przedsiębiorstw w trakcie likwidacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CRO Ireland, Companies Registration Office Annual Reports, <http://www.cro.ie/en/downloads-corporate.aspx>, 28.01.2013.

Liczba ogłoszonych upadłości w stosunku do liczby wszystkich zarejestrowanych podmiotów w żadnym z analizowanych lat nie przekroczyła 1% wszystkich zarejestrowanych firm. W okresie 2007-2010, na 1000 zareje-

¹⁴ http://www.rabobank.com/content/images/Ireland-201105_tcm43-128348.pdf, 16.11.2012.

¹⁵ D. Coates, D. Tait, *Review of key insolvency trends in Ireland, 2004-2009* Publikacja firmy FGS, 2010 <http://www.rsmfarrellgrantsparks.ie/wp-content/uploads/2010/03/FGS-Report-on-Review-of-Key-Insolvency-Trends-in-Ireland-2004.pdf>, 16.11.2012.

strowanych upadło średnio 5 firm. Zależność liczby ogłoszonych upadłości w stosunku do liczby likwidacji była dużo wyższa, ponieważ w ciągu tych czterech lat średnio na każde 100 procesów likwidacyjnych przypadało około 10 procesów upadłościowych.

W 2010 roku w Irlandii ponad 1500 firm ogłosiło upadłość. Najgorsza sytuacja miała miejsce w sektorze budowlanym, ponieważ upadło aż 427 firm, co stanowiło 30% całej liczby upadłości w 2010 roku. Na drugim miejscu znalazł się sektor usług związanych z branżą nieruchomości, świadczonych głównie przez architektów i geodetów. Upadło 279 firm z tego sektora, czyli 18% ogólnej liczby. Upadło też 194 firm świadczących usługi hotelarskie¹⁶. Straty odnotował też sektor handlu zagranicznego. Po ciężkim 2009 roku, wzrosły ceny czynszu wynajmowanych lokali usługowych, co tylko spotęgowało liczbę upadłości w handlu w 2010 roku¹⁷. Pozostałe sektory charakteryzowały się podobnymi wskaźnikami.

Porównanie tendencji upadłości przedsiębiorstw polskich i irlandzkich w badanym okresie

Światowy kryzys gospodarczy odcisnął piętno na gospodarkach europejskich w postaci spowolnienia gospodarczego, które w większym lub mniejszym stopniu przyczyniło się do spadku tempa rozwoju poszczególnych krajów. Stopień tego wpływu zależał od sytuacji gospodarczej, w jakiej znalazły się te kraje w czasie, kiedy doszło do kryzysu, od tego jak szybko zareagowały rządy tych państw, sektor bankowy i jak szybko przedsiębiorcy byli w stanie dostosować się do zmieniających się warunków.

Irlandia do 2007 roku była uznawana za lidera w Europie pod względem nowych inwestycji oraz szybkiego tempa rozwoju kraju. Niestety w momencie wybuchu kryzysu szybko utraciła tę pozycję. Tylko dzięki natychmiastowej reakcji rządu w postaci planów oszczędnościowych oraz dofinansowania banków udało się uniknąć prawdziwej katastrofy. Zadłużenie gospodarstw domowych oraz pęknięcie bańki na rynku nieruchomości spowodowało wprowadzenie koniecznych restrykcji w postaci wzrostu bankowych stóp procentowych, a tym samym zaostrzyły się kryteria udzielania kredytów. W konsekwencji liczba upadłości przedsiębiorstw od 2007 wzrastała dwukrotnie z roku na rok. Sytuacja zaczęła się stabilizować dopiero pod koniec 2010 roku.

Dla porównania w Polsce doszło jedynie do spowolnienia gospodarczego. W momencie, kiedy rząd Irlandii ustalał wprowadzenie kolejnych oszczędności, drastycznie wzrastało bezrobocie i spadał wskaźnik PKB, polski rząd szczylił się dodatnim PKB (średnie tempo wzrostu PKB w Polsce, w latach 2007-2010 wyniosło 4,3%). W zasadzie pierwsze oznaki spowolnienia gospodarczego, spowodowane w większości ostrożnością pol-

¹⁶ *Over 1,500 Irish companies were declared insolvent during 2010; Process of court examinations fell* http://www.finfacts.ie/irishfinancenews/article_1021307.shtml, 16.11.2012.

¹⁷ <http://www.rsmfarrellgrantsparks.ie/insolvency-statistics-and-analysis-for-three-months-ended-31st-march-2010/>, 16.11.2012.

skich przedsiębiorców, przestojem we wprowadzaniu nowych inwestycji oraz spadkiem napływu inwestycji zagranicznych widoczne były dopiero w 2009 roku.

Nie ulega wątpliwości, że czynniki takie, jak rosnące koszty produkcji (np. ceny surowców) oraz wahania kursów walut, dotyczyły wszystkich państw. Z mikroekonomicznego punktu widzenia, niekorzystna w tym okresie koniunktura przyczyniła się do zwiększenia liczby upadłości przedsiębiorstw, a tym samym spadku PKB w poszczególnych krajach.

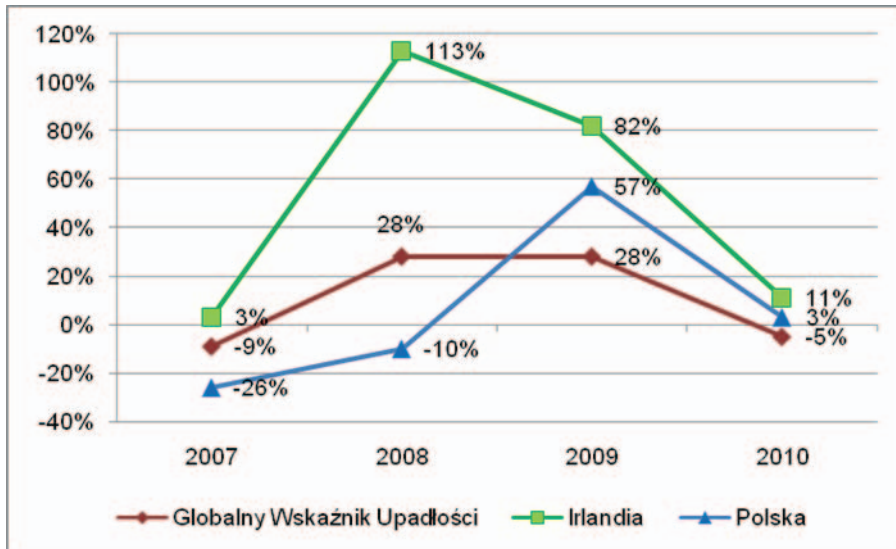
W 2008 roku Globalny Wskaźnik Upadłości Euler Hermes na całym świecie gwałtownie wzrósł – aż o 27%. Globalny Wskaźnik Upadłości Euler Hermes odzwierciedla zmiany w liczbie upadłości przedsiębiorstw poszczególnych krajów. Metodologia stworzenia tego wskaźnika polegała na wykorzystaniu dla każdego kraju definicji przedsiębiorstwa, która jest możliwie najbliższa definicji użytej w analizie upadłości, na podstawie której obliczono stopę upadłości. Aby zniwelować różnice wynikające z odmiennego charakteru krajowych danych statystycznych i uwarunkowań, zamiast liczb bezwzględnych oparto się na zmianie liczby upadłości w czasie. Dla każdego kraju został obliczony wskaźnik upadłości, gdzie za podstawę przyjęto rok 2000 = 100. Na tej podstawie powstał Globalny Wskaźnik Upadłości (Global Insolvency Index), który stanowi sumę ważoną wskaźników krajowych. Udział każdego kraju we wskaźniku odpowiada jego udziałowi w łącznym PKB (według aktualnych kursów wymiany)¹⁸.

Tendencja wzrostowa w zakresie liczby upadłości zaczęła przyspieszać już w 2007 roku (+4%), w którym wiele państw odnotowało więcej bankructw przedsiębiorstw niż w latach ubiegłych. Miało to miejsce m.in. w Irlandii (+3%). Spowolnienie światowej gospodarki w pierwszej połowie 2008 roku, (któremu towarzyszyła eksplozja cen surowców), jak również nagłe jej załamanie w drugiej połowie roku, doprowadziło do gwałtownego pogorszenia sytuacji finansowej wielu firm oraz spowodowało gwałtowny wzrost liczby niespłaconych kredytów. Na skutek tego liczba firm, które zmuszone były zaprzestać działalności z powodu niewypłacalności, gwałtownie się zwiększyła, głównie w ostatnim kwartale roku. Choć sytuacja kształtowała się podobnie w niemal wszystkich większych państwach za wyjątkiem Niemiec, widać wyraźnie przesunięcie kulminacyjnego punktu skali upadłości pomiędzy Irlandią i Polską. W naszym kraju punkt kulminacyjny upadłości przedsiębiorstw osiągnięto później – z rocznym przesunięciem, tj. w 2009 r. Było to wynikiem m.in. większej różnorodności sektorowej przedsiębiorstw w Polsce, a także zdecydowanie mniejszego efektu bańki spekulacyjnej na rynku nieruchomości w porównaniu do tego, co miało miejsce w Irlandii.

Bardzo słaby pierwszy kwartał 2009 roku w Polsce, w którym utrzymywała się sytuacja z końca 2008 roku, był zapowiedzią tego, że najgwałtowniejsza globalna recesja, jaka wybuchła od czasów II wojny światowej, utrzyma się przynajmniej do końca 2009 roku, zmuszając przedsiębiorstwa

¹⁸ Euler Hermes: *Światowe gospodarki a kryzys*, Informacja prasowa firmy Euler Hermes, http://www.eulerhermes.pl/pl/dokumenty/1101_eh_glob_scenar.pdf (16.11.2012)

do zapoczątkowania długiego i bolesnego procesu przystosowywania się do nowych, o wiele trudniejszych warunków gospodarczych.

Wykres 4. Globalny wskaźnik upadłości na świecie oraz w Polsce i w Irlandii
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych firmy Euler Hermes.

Należy zwrócić uwagę, iż w obu krajach najgorsza sytuacja miała miejsce w budownictwie. Już od 2008 roku obserwowano stałą i wyraźną tendencję wzrostową ilości toczonych postępowań upadłościowych. Branża budowlana jeszcze w poprzednich latach cieszyła się dobrą koniunkturą, sprzyjającą rozwojowi firm i zmniejszaniu ryzyka operacyjnego. Sytuacja uległa zmianie ze względów rynkowych (tj. z powodu niskiego – w porównaniu do podaży – popytu na usługi budowlane, co skutkowało obniżeniem ich cen, a jednocześnie nakładanej przez przedsiębiorców marży). W związku z tym, że sektor ten charakteryzuje się stosunkowo długim cyklem realizacji, to wraz z upływem czasu i obniżeniem marż problemy firm związane z finansowaniem, płynnością finansową i wydłużającymi się terminami płatności utrwały się, co sprzyja powstawaniu zatorów płatniczych, typowych dla branży budowlanej, a jednocześnie i ich niewypłacalności¹⁹.

W wielu krajach istnieje ścisła współzależność pomiędzy cyklem koniunkturalnym a liczbą upadłości. Ogólnie rzecz biorąc, by liczba bankructw utrzymała się na stałym poziomie, PKB musi rosnać w tempie 2-3% rocznie. Dane pokazują, że liczba upadłości jest bardzo mocno skorelowana z przyspieszeniem lub zahamowaniem wzrostu PKB: spadek tempa wzrostu PKB o 1 punkt procentowy oznacza wzrost liczby niewypłacalnych przedsię-

¹⁹ Prawo sprzyjające realizacji Polityki II szansy w Polsce. Rekomendacje zmian, red. B. Groele, Ekspertyza sporządzona przez PARP, Warszawa 2011, s. 26.

biorstw o 5-10%. Euler Hermes zauważa, że w rzeczywistości spowolnieniu tempa wzrostu odnotowanemu w 2008 roku, które znajdowało się na poziomie znacznie poniżej wartości uznawanej powszechnie za konieczną do tego, by liczba upadłości pozostała w miarę stabilna, towarzyszyła dość powszechna zmiana trendu w tym zakresie: liczba upadłości zaczęła wzrastać. W długim horyzoncie czasowym poszczególne kraje odnotowują bardzo różne tempo wzrostu, co znajduje swoje odbicie także w rozbieżnych długoterminowych trendach w zakresie liczby upadłości²⁰. Potwierdzenie tej zależności mogliśmy zaobserwować na przykładzie Polski i Irlandii w badanych latach.

Rok 2008 w przypadku Irlandii był najgorszy pod względem tempa wzrostu liczby upadłości przedsiębiorstw biorąc pod uwagę jako punkt odniesienia lata 2007-2010. Odnotowano ponad 100% wzrost w stosunku do roku 2007. Podobnie było rok później, kiedy wzrost sięgnął kolejnych 80%. Również w Polsce rok 2009 był pod tym względem rekordowy, liczba upadłych przedsiębiorstw zwiększyła się o połowę. Mimo to całkowita liczba upadłości w Polsce była niższa niż w Irlandii. Biorąc pod uwagę fakt, że liczba wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw w Polsce w 2010 wynosiła prawie 4 mln, a w Irlandii wielokrotnie mniej, to skala upadłości w Irlandii wydaje się być ogromna.

Tabela 11. Zestawienie udziału procentowego liczby ogłoszonych upadłości w stosunku do liczby zarejestrowanych, wyrejestrowanych oraz nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Polsce oraz Irlandii w latach 2007-2010

POLSKA	2007	2008	2009	2010
% ogłoszonych upadłości w liczbie zarejestrowanych podmiotów	0,01%	0,01%	0,02%	0,02%
% ogłoszone upadłości/liczba wyrejestrowanych podmiotów	0,20%	0,18%	0,19%	0,29%
% ogłoszone upadłości/liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	0,16%	0,14%	0,19%	0,17%
IRLANDIA	2007	2008	2009	2010
% ogłoszonych upadłości w liczbie zarejestrowanych podmiotów	0,20%	0,42%	0,76%	0,82%
% ogłoszone upadłości / liczba wyrejestrowanych podmiotów	3,89%	6,64%	11,24%	11,38%
% ogłoszone upadłości / liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	1,94%	5,25%	10,55%	10,88%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych: Banku Danych Lokalnych GUS, Euler Hermes, CRO Ireland, Companies Registration Office Annual Reports.

Dane umieszczone w tabeli nr 11 pozwalają na porównanie, jak kształtował się udział liczby upadłości przedsiębiorstw w Polsce oraz

²⁰ <http://www.egospodarka.pl/43315,Upadlosci-na-swiecie-2009-r-rekordowy,1,39,1.html>, 28.01.2013.

w Irlandii, w ogólnej liczbie zarejestrowanych przedsiębiorstw, a także w liczbie wyrejestrowanych/zlikwidowanych oraz liczbie nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw wybranych okresie.

Z tego porównania płyną następujące wnioski. W Polsce na 10.000 zarejestrowanych firm upadały średnio mniej niż 2, dla porównania w Irlandii – średnio 5 firm na 1.000 zarejestrowanych. Najgorsze wyniki pod względem udziału liczby upadłości w ogólnej liczbie zarejestrowanych firm odnotowano w obu krajach w 2009 i 2010 roku. Można wysnuć wniosek, iż te dane potwierdzają, że rok 2009 był kulminacją kryzysu w Irlandii oraz spowolnienia gospodarczego w Polsce. Z kolei dane z 2010 roku to wynik osłabienia gospodarki po problemach gospodarczych z poprzedniego roku.

Odnosząc się do trendów upadłości w Polsce i Irlandii, a także odwołując się do danych raportu Banku Światowego *doing business* można zauważyć, że upadłość przedsiębiorstw w Polsce wywołuje często nieodwracalny efekt. Jest to wynikiem niedostatecznej wiedzy na temat postępowania upadłościowego oraz wciąż wymagających przepisów prawa w Polsce. Co prawda raport *doing business* z 2009 roku prezentuje Polskę jako przykład kraju, który na przełomie 2008/2007 roku przeprowadził jedną z największych reform prawnych dotyczących postępowania upadłościowego, mowa tu o zmianie Ustawy o licencji syndyka wprowadzającej nowe wymagania dla osób wykonujących tę profesję²¹. Niemniej jednak pod względem szybkości przeprowadzania tego rodzaju postępowania (w tym również kosztów postępowania i możliwości odzyskania własności przez wierzycieli) byliśmy na 87 miejscu, a Irlandia na 10²². Proces upadłościowy trwał w Polsce przeciętnie 3 lata, tj. 6-krotnie dłużej niż w Irlandii, natomiast koszty przeprowadzenia upadłości pochłaniały w Polsce ok. 20% wartości majątku firmy. W Irlandii koszty upadłości były o połowę niższe niż w naszym kraju. Przeciętna część długu, którą udawało się odzyskać kredytodawcom w wyniku prowadzonego postępowania upadłościowego, wynosiła w Polsce tylko 29%. To bardzo mało w porównaniu do Irlandii, gdzie z majątku upadłej firmy udawało się odzyskać przeciętnie 87% należności²³.

W obu krajach było więcej nowo zarejestrowanych niż wyrejestrowanych/zlikwidowanych firm. W sytuacji, kiedy w Irlandii mieliśmy do czynienia z większą liczbą ogłoszonych upadłości, stosunek nowo zarejestrowanych firm do już istniejących jest niewiele wyższy niż w Polsce. W roku 2007 zostało zarejestrowanych więcej firm niż w Polsce. Warto zauważyć, że regulacje prawne, odnoszące się do rozpoczynania działalności gospodarczej w Irlandii, są dużo prostsze niż w Polsce. Według aktualnych danych *doing*

²¹ *Prawo sprzyjające realizacji Polityki II szansy w Polsce. Rekomendacje zmian*, B. Groele (red.), Ekspertyza sporządzona przez PARP, Warszawa, 2011, s. 127.

²² *Comparing regulation for domestic firms in 183 economies*, Doing Business, Annual Reports, s. 120, <http://www.doingbusiness.org/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-FullReport.pdf>, 16.11.2012.

²³ *Korzyści z prowadzenia własnej firmy. Co hamuje przedsiębiorczość w Polsce?* Forum Obywatelskiego Rozwoju, <http://www.for.org.pl/pl/przedsiębiorczosc>, 16.11.2012.

*business*²⁴, w rankingu 183 krajów Irlandia znajduje się na 10 miejscu pod względem łatwości założenia nowej działalności. Dla porównania Polska jest na 62 miejscu. Niewątpliwie ten czynnik, wpływa na wyniki w liczbie nowo rejestrowanych firm, niezależnie od aktualnej sytuacji ekonomiczno-gospodarczej.

Dynamika upadłości występująca w Polsce w analizowanym okresie nie była tak duża jak w Irlandii. Trend wzrostowy w liczbie upadłości przedsiębiorstw odnotowano dopiero na początku 2009 roku. Świadczy to o tym, że gospodarka polska, zwalniała stopniowo i z pewnym opóźnieniem w porównaniu do irlandzkiej. Warto zauważyć, że w Polsce od 2007 co roku wzrastała liczba nowych firm. Dodatkowo w 2010 spadła liczba likwidowanych przedsiębiorstw i dynamika upadłości znacznie zmalała. W 2010 roku upadło tylko o 7% więcej firm niż rok wcześniej. Niewątpliwie było to związane z łagodzeniem syndromów kryzysu w Europie. W 2010 roku Globalny Wskaźnik Upadłości Euler Hermes spadł o 5%, po 64% wzroście w latach 2007-2009.

Bibliografia

- Anam R., *Bankructwa firm w Polsce w 2007*,
<http://www.egospodarka.pl/27875,Bankructwa-firm-w-Polsce-2007,3,39,1.html>
- Antkiewicz S., Pronobis M., *Gospodarka w warunkach kryzysu*, CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2009.
- Antonowicz P., *Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009-2010. 2-letni raport z badań*, Warszawa-Gdańsk 2011.
- Coates D., Taite D., *Review of key insolvency trends in Ireland, 2004-2009* Publikacja firmy FGS, 2010 <http://www.rsmfarrellgrantsparks.ie/wp-content/uploads/2010/03/FGS-Report-on-Review-of-Key-Insolvency-Trends-in-Ireland-2004.pdf>
- Comparing regulation for domestic firms in 183 economics*, Doing Business, Annual Reports.
<http://www.doingbusiness.org/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-FullReport.pdf>
- Euler Hermes: Światowe gospodarki a kryzys*, Informacja prasowa firmy Euler Hermes.
- Gołębiowski G., Raczkowski K., *Poland, [w:] Organized Crime and the Financial Crisis. Recent trends in the Baltic sea region*, Institute of Security & Development Policy, Sztokholm 2011.
- Haladyj M., Maryl K., *Informacja dotycząca rezultatów działań antykryzysowych podejmowanych w wybranych państwach świata oraz ich wpływu na dynamikę sektorów gospodarki i perspektywy współpracy z Polską*, Publikacja Ministerstwa Gospodarki, Warszawa 2010.

²⁴ *Comparing regulation for domestic firms in 183 economics*, Doing Business, Annual Reports, s. 6, <http://www.doingbusiness.org/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-FullReport.pdf>, 16.11.2012.

- http://ec.europa.eu/ireland/economy/irelands_economic_crisis/index_en.htm,
<http://www.egospodarka.pl/43315,Upadlosci-na-swiecie-2009-r-rekordowy,1,39,1.html>
- <http://www.egospodarka.pl/48645,Wiecej-upadlosci-w-Polsce-w-2010r,1,39,1.html>
- http://www.eulerhermes.pl/pl/dokumenty/1101_eh_glob_scenar.pdf,
http://www.rabobank.com/content/images/Ireland-201105_tcm43-128348.pdf
<http://www.rsmfarrellgrantsparks.ie/insolvency-statistics-and-analysis-for-three-months-ended-31st-march-2010/>.
- Korzyści z prowadzenia własnej firmy. Co hamuje przedsiębiorczość w Polsce?* Forum Obywatelskiego Rozwoju,
<http://www.for.org.pl/pl/przedsiębiorczosc>.
- Łapiński J., *Stan sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Państwowa Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011.
- Over 1,500 Irish companies were declared insolvent during 2010; Process of court examinership fell*
http://www.finfacts.ie/irishfinancenews/article_1021307.shtml.
- Prawo sprzyjające realizacji Polityki II szansy w Polsce. Rekomendacje zmian*, red. Groele B., Ekspertyza sporządzona przez PARP, Warszawa 2011.
- Raport grupy Euler Hermes dotyczący płynności finansowej firm w Polsce. Analiza zmian, jakie zaszły w 2008 roku*, Warszawa 2009.
- Raport grupy Euler Hermes dotyczący upadłości firm w Polsce w 2009 roku*, Warszawa 2010.
- Współczesny kryzys gospodarczy, przyczyny – przebieg – skutki*, praca zbiorowa red. Bednarczuk J.L., Bukowski S., Misala J., CedeWu.pl, Wydawnictwa Fachowe, Warszawa 2009.